

REGERINGSBESLUT "NATURRESERVAT VEDUNGFJÄLLEN": 1995-12-21

BESLUT "NATURRESERVAT VEDUNGFJÄLLEN": 1993-12-27

- bildande

SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT VEDUNGFJÄLLEN" Uppgifter om
privatpersoner

är borttagna

från beslutet

MILJÖDEPARTEMENTET

med hänvisning

till GDPR-

REGERINGSBESLUT: 1995-12-21

lagstiftningen

DNR: M94/473/4, (231-3735-96), (2039)

ÖVERKLAGANDE I FRÅGA OM VEDUNGSFJÄLLETS NATURRESERVAT I
ÄLVDALENS KOMMUN

REGERINGENS BESLUT

Regeringen ändrar föreskrifterna för naturreservatet såtillvida
att uttag av virke och ved tillåts på fastigheten Öjvasseln
30:2 i enlighet med länsstyrelsens yttrande den 18 april 1994.

I övrigt avslår regeringen överklagandena.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Länsstyrelsen i Kopparbergs län beslutade den 27 december 1993
med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) att ett område, som
avgränsats på kartor fogade till beslutet, skulle skyddas som
naturreservat med benämningen Vedungsfjällens naturreservat.
Till beslutet fogades en skötselplan.

I beslutet uttalas att ändamålet med reservatet skall vara att
för framtiden bevara de olika naturtypernas ekosystem och na-
turliga processer samt landskapets orörda karaktär i väsent-
ligen orört och ostört tillstånd. Ändamålet är även att - i den
mån det inte strider mot bevarandeintresset - ge möjlighet till
friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur. I beslu-
tet anförs också att föreskrifterna i stor utsträckning även
tillgodoser rennäringens intressen.

Inom reservatet gäller bl.a. med några undantag förbud mot att
fälla träd, upparbeta vindfällen eller vidta någon skogsvårds-
åtgärd. I vissa områden avser dock förbudet att åtgärderna vid-
tas utan länsstyrelsens tillstånd. Vidare får i vissa delar av
reservatet uttag av virke och ved ske till det behov som finns
för på platsen befintliga byggnader (husbehovsuttag). Samråd
skall dock ske med länsstyrelsen före uttag av virke och av
annan ved än björkved. För sameby eller medlem i by gäller för-
budet att utan samråd med länsstyrelsen vidta åtgärderna. Ut-
tag av björkved får dock ske utan samråd vid uppgörande av eld
i området. Befintliga älgpass får underhållas genom röjning av
klenare sly och kvistar samt björkved tas ut i anslutning till
älgpass.

Förbud stadgas vidare bl.a. mot att köra i terräng med motor-
drivet fordon. Terrängskoter får dock framföras på snötäckt
mark på därför avsedda leder och fälld älg uttransporteras med
motorfordon med vissa begränsningar. Vidare får ägare och nytt-
jare av fritidshus eller fäbod framföra terrängskoter till fri-
tidshuset eller fäboden från närmaste väg eller skoterled. Kör-

ning får även ske i direkt samband med renskötsel.

Vidare förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt inom reservatet att, om det behövs för att tillgodose syftet med reservatet, tåla utmärkning och eventuell upphuggning för inmätning av reservatsgräns, att informationstavlor sätts upp m.m.

Länsstyrelsens beslut har överklagats av _____, _____,
genom advokat _____ och dödsbo genom _____.

_____ och _____ anför att länsstyrelsens beslut om Vedungsfjällens naturreservat är felaktigt och yrkar att det upphävs. De hävdar bl.a. att namnet Vedungsfjällens naturreservat är missvisande. Vidare framhåller de att så länge man av efterlåtenhet tillåter stora renhjordar, vilka skadar mer under en sommar än tio människor under en livstid, är beslutet om naturreservat totalt meningslöst. Ett effektivt och meningsfullt bevarande förutsätter långtgående inskränkningar i tamrenskötseln. De har också invändningar mot vad som sägs om ripjakt i skötselplanen för reservatet. De motsätter sig all reglering av jakten utöver normal jaktlagstiftning. Vidare uttalar de under rubriken konstaterad och dokumenterad inkompetens hos myndighet att naturvården inte främjas genom att väsentliga delar av bestämmanderätten över stora markområden överförs från enskilda personer till en myndighet som länsstyrelsen.

_____ yrkar genom sitt ombud att regeringen upphäver beslutet och återförvisar ärendet till länsstyrelsen för ny behandling. Ombudet anför sammanfattningsvis följande. Familjen ställer sig inte avvisande till reservatet om de och deras efterkommande tillförsäkras följande rättigheter: jakt och fiske på ägorna, rätt att utta vedbrand och virke på ägorna, underhåll av byggnader samt kompletteringar, fritt tillträde till ägorna med lättare terränggående fordon (typ snöskoter), lötesrätt (mulbetesrätt) samt hinder för samerna att utta vedbrand på _____ mark. Vidare yrkas att ingen utan markägarens uttryckliga medgivande ges rätt till de uppräknade rättigheterna.

I påminnelser anför _____ ombud bl.a. att beslutet att inrätta reservatet är ogrundat och obehövt samt att inkränkningen i äganderätten framstår som otillbörligt och onödigt.

_____ dödsbo anför att länsstyrelsen har beskrivit hotbilden mot det aktuella området mest i svepande formuleringar med allmänt hållna fraser och tyckande samt att den inte har kunnat visa vad som idag utgör något hot mot bevarandebildningen. _____ dödsbo yrkar i första hand att reservatsbeslutet undanröjs, i andra hand att den fria snöskoterkörningen bibehålls.

Länsstyrelsen framhåller i yttrande den 18 april 1994 bl.a. att området i fråga har åsatts högsta naturvärde i såväl våtmarksinventering som urskogsinventering och länets naturvårdsprogram. Vidare anför länsstyrelsen att det inte finns några inskränkningar i jakten eller fisket i reservatsbeslutet. Länsstyrelsen uttalar även att samernas rätt att bedriva renskötsel

i området inte regleras i reservatsbeslutet och att beslutet inte medför att de erhåller någon ny rätt i området.

Slutligen anför länsstyrelsen i yttrandet att önskemål om uttagning av virke och ved i anslutning till byggnader bör tillgodoses genom att beslutskartan kompletteras så att delar av fastigheten Öjvasseln 30:2 markeras som områden, där uttag av virke och ved får ske under vissa förutsättningar.

SKÄLEN FÖR REGERINGENS BESLUT

Regeringen finner att området i fråga har sådana naturvärden att det bör ges ett långsiktigt skydd genom att avsättas till naturreservat.

Som länsstyrelsen påpekat bör uttagning av ved och virke tillåtas vid byggnader på fastighet.

Vad beträffar överklagandena i övrigt hävdar och bl.a. att ett reservat förutsätter långtgående inskränkningar i tamrenskötseln. Regeringen vill med anledning härav hänvisa till att om det i framtiden visar sig nödvändigt för att skydda naturvärdena i området kan reservatsföreskrifter tillgripas för att begränsa eventuella skador av renar. Regeringen finner dock inte skäl att i detta sammanhang överväga några sådana bestämmelser.

Med anledning av vad ombud har anfört vill regeringen också erinra om att beslutet om reservatet inte innebär att samerna eller andra får någon ny rätt på markägarnas bekostnad.

Det bör vidare med anledning av överklagandena påpekas att föreskrifterna för reservatet inte inskränker markägarnas rätt till jakt och fiske.

Slutligen anser regeringen att rätten till körning i terräng med motordrivet fordon inte bör vidgas utöver vad föreskrifterna nu medger.

Regeringen finner sammanfattningsvis att föreskrifterna bör ändras vad gäller uttag av virke och ved på Öjvasseln 30:2, men att överklagandena bör avslås i övrigt.

På regeringens vägnar

Anna Lindh

Olof Melin

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN
Miljövårdsenheten
Janet Jandér

INFORMATION
1996-02-21

NU HAR VEDUNGSFJÄLLENS NATURRESERVAT VUNNIT LAGA KRAFT!

Länsstyrelsen beslutade den 27 december 1993 om bildande av Vedungsfjällens naturreservat. Detta beslut överklagades. I samband med att frågan överlämnades till miljödepartementet föreslog länsstyrelsen att föreskrifterna justerades så att önskemål om att få ta ut virke och ved i anslutning till byggnader tillgodosågs på del av fastigheten Öjvasseln 30:2.

Regeringen har nu genom beslut den 21 december 1995 fastslagit att föreskrifterna för Vedungsfjällens naturreservat gäller med den ändringen att uttag av virke och ved tillåts på del av fastigheten Öjvasseln 30:2.

Om det är något som är oklart, kontakta miljövårdsenheten så ska vi försöka hjälpas åt att reda ut det.

Med vänlig hälsning

Janet Jandér

LÄNSSTYRELSEN	BESLUT	
DALARNA		
Miljövårdsenheten	1993-12-27	231-5079-93
Bitr miljövårdsdir.		
Björn Risinger		

BILDANDE AV VEDUNGSFJÄLLENS NATURRESERVAT, ÄLVDALENS KOMMUN (7 bilagor)

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen i Kopparbergs län beslutar med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641) att det område som på till beslutet hörande kartor, bilaga 3, avgränsas med en tunn heldragen linje skall skyddas som naturreservat.

Området skall benämnas Vedungsfjällens naturreservat.

Ändamålet med reservatet skall vara att för framtiden bevara de olika naturtypernas ekosystem och naturliga processer samt landskapets orörda karaktär i väsentligen orört och ostört tillstånd. Ändamålet är även att i den mån det inte strider mot bevarandeintresset - ge möjlighet till friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur. Föreskrifterna tillgodoser i stor utsträckning även rennäringens intressen. Jakt och fiske får ske med beaktande av naturreservatets syfte och bestämmelser.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484, omtryckt 1987:939, 9 § därefter ändrad 1991:1165) att följande föreskrifter skall gälla för naturreservatet.

A. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 8 § NATURVÅRDSLAGEN OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT FÖRFOGA ÖVER FASTIGHETER INOM NATURRESERVATET

Utöver vad som gäller i lag eller annan författning är det förbjudet att

- 1a. uppföra helt ny byggnad eller anläggning,
- 1b. För uppförande av helt ny byggnad eller anläggning (exempelvis stängsel) för renskötselns behov gäller förbud att utan samråd med länsstyrelsen vidta de åtgärder som förbjudits i punkt 1a,
- 1c. I stället för nedbrunnen byggnad får ny byggnad uppföras väsentligen liknande den nedbrunna,
 2. anlägga väg,
 3. anlägga luft- eller markledning,
 4. bedriva täkt av något slag,
 5. borra, spränga, gräva, schakta, utfylla eller tippa,
 6. dika, dämna eller vidta vattenreglering,
 7. plantera in för trakten främmande djur- eller växtart,
 8. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel på land eller i vatten,
 9. klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 meter,
- 10a. fälla växande eller döda träd, upparbeta vindfällan eller vidtaga någon skogsvårdsåtgärd med följande undantag:
- 10b. Inom de med lodrät skraffering markerade områden på bifogade kartor, bilaga 3, gäller förbud att utan länsstyrelsens tillstånd vidta de åtgärder som förbjudits i punkt 10a.
- 10c. Utan hinder av punkt 10a och 10b får inom de med vågrät skraffering markerade områdena på bifogad kartor bilaga 3, ske uttag av virke och ved, till det behov som finns för på platsen befintliga byggnader (husbehovsuttag). Samråd skall dock ske med länsstyrelsen före uttag av virke samt uttag av annan ved än björkved.
- 10d. För sameby eller medlem i by gäller förbud att utan samråd med länsstyrelsen vidta de åtgärder som förbjudits i punkt 10a. Uttag av björkved får dock ske utan samråd vid uppgörande av eld i området.
- 10e. Utan hinder av punkt 10a och 10b får befintliga älgpass underhållas genom röjning av klenare sly och kvistar samt får uttag av björkved ske i anslutning till älgpass.
- 11a. Köra i terräng med motordrivet fordon med följande undantag:
- 11b. Älgdragare typ järnhäst får användas i direkt samband med uttransport av fälld älg. På snötäckt mark får uttransport av fälld älg även ske med terrängskoter. Uttransport av fälld älg med motorfordon får i övrigt inte ske utan Länsstyrelsens tillstånd.
- 11c. Terrängskoter får framföras på snötäckt mark på därtill avsedda leder (skoterled).
- 11d. Ägare eller nyttjare av fritidshus eller fäbod belägna inom naturreservatet får från närmaste väg eller skoterled framföra terrängskoter på snötäckt mark till och från fritidshuset eller fäboden, varvid färdvägen skall väljas på ett sådant sätt att skador på naturen undvikas.
- 11e. Körning får ske i direkt samband med renskötsel.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det vidare förbjudet att

12. sprida ut kalk i vatten eller på land,
13. landa med luftfartyg.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet och som är angivna under B samt vid tillsyn och förvaltning av reservatet.

B. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSLAGEN OM SKYLDIGHET ATT TÅLA VISST INTRÄNG

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktats tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen

1. utmärkning och eventuell upphuggning för inmätning av naturreservatsgräns,
2. uppsättning av informationstavlor på platser som anges i bifogad skötselplan,
3. uppförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens friluftsliv, såsom stigar och leder, raststugor och vindskydd i enlighet med bifogad skötselplan.

C. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 10 § NATURVÅRDSLAGEN OM VAD ALLMÄNHETEN HAR ATT IAKTTA INOM RESERVATET

Utöver vad som gäller i lag eller annan författning är det förbjudet att

1. klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 meter,
2. göra åverkan på mark eller på geologiska naturföremål,
3. skada växande eller döda träd och buskar, vindfällena inräknade eller att gräva upp växter eller borttaga mossor och lav,
- 4a. köra i terräng med motordrivet fordon med följande undantag:
- 4b. Terrängskoter får framföras på snötäckt mark på därtill avsedda leder (skoterleder).
- 4c. Ägare eller nyttjare av fritidshus eller fäbod belägna inom naturreservatet får från närmaste väg eller skoterled framföra terrängskoter på snötäckt mark till och från fritidshuset eller fäboden. Färdvägen skall väljas på ett sådant sätt att skador på naturen undviks.
- 4d. Körning får ske i samband med polis-, tull- och räddningsverksamhet.
- 4e. För länets fjällräddningspatruller gäller särskilda föreskrifter som framgår av reservatets skötselplan.
5. vid uppgörande av eld använda annat än nedfallna grenar eller till reservat medfört eget bränsle eller för ändamålet på platsen upplagt bränsle,
6. landa med luftfartyg. Undantag gäller vid polis-, tull- och räddningstjänst, i samband med tillsyn och skötsel av naturreservatet samt i direkt samband med renskötsel.
7. i bergsstup ägna sig åt bergsklättring.

D. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSFÖRORDNINGEN RÖRANDE NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN AV RESERVATET M.M.

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltningen m.m. som framgår av bifogad skötselplan. Inom ramen för denna kan länsstyrelsen fortlöpande meddela

direktiv för förvaltningen.

2. Naturvårdsförvaltare skall vara Domän AB, Älvdalens skogs-förvaltning, som fortlöpande skall samråda med länsstyrelsen och i förekommande fall med kommunen och berörda markägare vid förvaltningen.

ÄRENDETS BEREDNING

Vedungsfjällen har tidigare ej varit skyddat med stöd av naturvårdslagen. I området finns sedan tidigare ett mindre domänreservat som kallas Fröberget. Sedan 1987 är merparten av Domänverkets innehav skyddat som fjällnära domänreservat i avvaktan på det nu aktuella naturreservatsbeslutet. Den privata marken har ej något skydd.

Länsstyrelsen utarbetade 1980 ett förslag till naturreservatsbestämmelser för den del av Vedungsfjällen som ligger i Kopparbergs län. När regeringen i september 1985 beslöt att 55 områden med fjällurskogar skulle ges ett långsiktigt skydd omarbetades länsstyrelsens tidigare förslag. Målsättningen med det nya förslaget var att fullfölja regeringens beslut och samtidigt fullfölja länsstyrelsens tidigare intentioner att freda de riksintressanta delarna av länets fjällvärld.

Länsstyrelsen remitterade i maj 1987 förslaget till naturreservat till berörda sakägare och kommun. Handlingarna har varit utställda i bl.a. Idre kommunalhus. Ett informationsmöte för allmänheten hölls i december 1988. Länsstyrelsens ställningstagande med anledning av inkomna synpunkter framgår av en särskild samrådsredogörelse daterad 1991-05-13. Länsstyrelsen har under sommaren 1991 remitterat ett reviderat förslag till beslut med skötselplan och därefter sammanställt en ny samrådsredogörelse, daterad 1991-12-03. Av samrådsredogörelserna framgår de ytterligare ändringar som vidtagits med anledning av inkomna synpunkter.

Länsstyrelsen beslutade den 20 januari 1992 att bilda Vedungsfjällens naturreservat.

Regeringen meddelade den 7 april 1993 beslut att upphäva beslutet att inrätta Vedungsfjällens naturreservat och överlämnade ärendet till Länsstyrelsen för ny behandling, eftersom vissa sakägare inte beretts möjlighet att framställa erinringar mot beslutet innan det fattades. Länsstyrelsen har nu delgivit även dessa berörda sakägare ett förslag till beslut.

I juni 1993 har en "gemensam deklaration om Älvdalens kommuns fjällvård" undertecknats av Älvdalens kommun, Idre sameby, Statens naturvårdsverk, Domän AB samt Länsstyrelsen i Jämtlands och Kopparbergs län. I deklarationen uttalar parterna följande: "Beträffande Vedungsfjällens naturreservat, där beslutet om inrättande nyligen på formella grunder upphävts av regeringen och ärendet överlämnats till Länsstyrelsen för ny behandling, bör nytt beslut om inrättande fattas av Länsstyrelsen i enlighet med 1992 års beslut och med den ändring i föreskriften A 1b - samrådspåbåd för renskötselns anläggningar - som nämnts ovan varvid denna deklaration utgör parternas yttrande i ärendet till Länsstyrelsen".

MOTIVERING TILL BESLUTET

Den del av Vedungsfjällsområdet som ligger i Kopparbergs län har åsatts högsta naturvärde i såväl våtmarksinventering som urskogsinventering och länets naturvårdsprogram. Området är vidare av riksintresse för naturvården enligt 2 kap 6 § naturresurslagen.

Området rymmer ett av länets största sammanhängande myrområden, stora urskogspräglade områden samt rikliga landformer från tiden för inlandsisens avsmältning. På grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur bör området förklaras som naturreservat.

För att trygga ändamålet med reservatet är det särskilt motiverat med föreskrifter som innebär förbud mot skogsbruk eller ändrad markanvändning. För husbehovsuttag av ved och virke samt terrängkörning bör stor restriktivitet iakttas med de undantag som kan tillåtas utan att naturmiljön påtagligt skadas.

En närmare beskrivning av området ges i bifogad skötselplan.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, blankett 2:1, bilaga 7.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Gunnar Björk. I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Leif Svensson, rättsenhetschef Inger Eriksson, bitr länsarkitekt Anders Hagland, lantbruksdirektör Eva Wikman, länsantikvarie Ulf Löfwall, miljövårdsdirektör Stig-Åke Svenson och bitr miljövårdsdirektör Björn Risinger, den sistnämnde föredragande.

Gunnar Björk

Björn Risinger

Bilagor:

1. Sändlista
2. Översiktskarta
3. Detaljkarta (bifogas till berörda myndigheter och sakägare enligt sändlista)
4. Skötselplan
5. Fastighetsförteckning
6. Registeruppgifter
7. Hur man överklagar, blankett 2:1

LÄNSSTYRELSEN	SKÖTSELPLAN	Bilaga 4
DALARNA		
Miljövårdsenheten	1993-12-27	

SKÖTSELPLAN FÖR VEDUNGSFJÄLLENS NATURRESERVAT, ÄLVDALENS KOMMUN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I ALLMÄN BESKRIVNING

- 1 ADMINISTRATIVA DATA
- 2 GRUNDEN FÖR BESLUTET SAMT FÖRESKRIFTER
- 3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN
 - 3.1 Naturförhållanden
 - 3.2 Kulturhistoriska förhållanden
 - 3.3 Markanvändning
 - 3.3.1 Rennäring
 - 3.3.2 Anläggningar för rekreation och friluftsliv
 - 3.3.3 Övrig bebyggelse
 - 3.3.4 Jakt
 - 3.3.5 Fiske
 - 3.3.6 Skogsbruk
 - 3.4 Tillgänglighet
 - 3.5 Slitage- och störningskänslighet
 - 3.6 Tillsyn
 - 3.7 Information
 - 3.8 Källuppgifter

II PLANDEL

- 1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN
 - 1.1 Övergripande mål
 - 1.2 Generella riktlinjer och åtgärder
 - 1.2.1 Hävd av skogsområdet
 - 1.2.2 Hävd av betesmark
 - 1.2.3 Renskötsel
 - 1.2.4 Hävd av vattenområde
 - 1.2.5 Jakt
 - 1.2.6 Fiske
 - 1.2.7 Byggnader, anläggningar m.m.
- 2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV
 - 2.1 Övergripande mål
 - 2.2 Riktlinjer och åtgärder
 - 2.2.1 Tillgänglighet
 - 2.2.2 Friluftsanordningar
 - 2.2.3 Renhållning
 - 2.2.4 Information
 - 2.2.5 Utmärkning av naturreservatets gräns

3 TILLSYN

4 DOKUMENTATION

- 5 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN
 - 5.1 Kostnadsfördelning

Bilaga:

Karta 1. Anordningar

I ALLMÄN BESKRIVNING

- 1 ADMINISTRATIVA DATA
(Se reservatsbeslutet).
- 2 GRUNDEN FÖR BESLUTET SAMT FÖRESKRIFTER

(Se reservatsbeslutet).

3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Vedungsfjällen kan betraktas som den sydligaste utlöparen på den svenska sidan av Skandinaviska fjällkedjan. Karakteristiskt är mjukt rundade lågfjäll med Sömlinghågnas 1.195 m.ö.h som högsta topp. Åt sydväst sänker sig terrängen långsamt för att vid Nysätervallen ligga på 700 m.ö.h.

Berggrunden utgörs av vemdalskvartsit i de högre belägna delarna. Åt söder och väster vidtar dalasandsten med sin typiska flacka terräng.

Geomorfologiskt präglas området av läget för den sista isdelar-zonen. Detta har medfört att moränens ytformer är av s.k död-istyp med en typisk oregelbunden kullighet. Andra intressanta former är skvalrännor och slukåsar.

Fattigdomen på större sjöar är slående, men en hel del små-tjärnar finns. Den största sjön är Hågntjärnen på 890 m.ö.h.

Tvärs genom området löper vattendelaren mellan Ljusnans och Dalälvens vattensystem. Till Ljusnan leder framför allt Härjån som avvattnar området runt Häggingfjället. Resten av fjällen avrinner i ett antal småbäckar till Fjätälven som mynnar i Dalälven strax söder om Särna.

Vegetationen i området präglas av berggrundens näringsfattigdom så att artrikare och frodigare växtsamhällen är hänvisade till bäckdråg och granmorar i sluttningarna. På kalfjället dominerar torra risheder med kråkbär och ljung som i vissa lägen övergår i gräshed av styvstarrtyp. Fjällbjörkskog av hedtyp bildar skogsgräns i vissa sydluttningar medan barrträd bildar denna gräns i andra väderstreck. I de brantare sluttningarna nedanför kalfjället växer blåbärsgranskog, ofta med stort björkinslag. Flackare områden intas av brandpåverkad tallskog av skarp eller torr ristyp med ljung eller renlavar som karaktärsväxter.

Skogen är i stora delar opåverkad av skogsbruk och både granar och tallar äldre än 400 år påträffas. Lägre belägna områden har dock påverkats av dimensionshuggningar. Rikedomen på torrträd är bitvis stor och här finner man den sällsynta varglaven i rik mängd. Av speciellt intresse är det brandfält vid Fröberget som utan påverkan fått utvecklas efter branden 1959.

Typiskt för området är mosaiken av skog och myr. Myrarealen uppgår speciellt i de södra delarna till över 50 % av markytan. Stora lösbottenkärr med vattenfyllda flarkar finns vid Göstas-tjärnarna samt söder om Häggingfjället. Runt dessa är myrarna av mjukmattetyp med lösa vitmossemattor. I övrigt dominerar rismossar som ofta sluttar ganska kraftigt, ibland övergående i backkärr. Intressanta är de högt belägna mossarna av alpin karaktär med palsliknande inslag. Myrarna har en beryktat god hjortrontillgång.

Myrarna har höga tätheter av gulärta och ängsbiplärka. Ljung-pipare, brushane och lappsparv är andra exempel på förekommande fågellarter. Området är vidare känt för att hysa en god stam av dalripa. Denna har alltsedan 1964 varit föremål för studier av

populationsförändringar från Svenska Jägarförbundets sida. Även tjädern har en god stam med åtminstone en känd större spelplats. Tack var den ostörda karaktären på området finns förutsättning för rovfåglar att uppträda.

Däggdjursfaunan är av för de sydliga fjälltrakterna vanlig sammansättning. Glädjande nog iakttas utter regelbundet i området. Sporadiskt uppträder de stora rovdjuren på strövtåg. Renen satte under 60-talets sin prägel på området genom att en förvildad stam med bete och tramp åstadkom ett kraftigt slitage på mark och vegetation. Numera sker endast vinterbete och vegetationen har börjat återhämta sig enligt den dokumentation och uppföljning som gjorts.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

Den kulturella påverkan som skett på området är huvudsakligen av tre slag; fäbodbruk, rennäring och skogsbruk.

Fäbodarna Fröbergsvallen, Nysätervallen och Nya Vasselvallen tillhörande byn Öjvasseln ligger i en rad i kanten av reservatet. Från dessa lär t.ex. skogsbete, gagnvirkeshuggningar och myrslåtter ha utövat viss påverkan på området.

Rennäringen har däremot varit av ett extensivt slag med endast vinterbete. Inga byggnader eller bosättningar tillhörande samerna finns i området.

Skogsbruket inskränker sig till lokala dimensionshuggningar och torrvedshuggningar.

3.3 Markanvändning

3.3.1 Rennäring

Området nyttjas som vinterbetesområden för rennäringen.

3.3.2 Anläggningar för rekreation och friluftsliv

Endast två byggnader avsedda för det rörliga friluftslivet finns i området. Morvallen söder om Uckuvålarna är en äldre fäbodstuga som har rustats upp av Domän AB och står till allmänhetens förfogande. Vid nerfarten från Sömlingshåga nära Hågtjärnen finns en nyuppförd raststuga som sköts av Lofsdalens turistförening.

3.3.3 Övrig bebyggelse

Vid Fonnvallen på Fonnfjällets sydvästsluttning ligger ett par byggnader som utnyttjas av Korsnäs som jaktstugor. Styggdalen norr om Oxvålen är numera helt förfallet. På Gudfarkölen söder om Göstastjärnarna finns ytterligare en jaktstuga.

3.3.4 Jakt

Jakten inom reservatet regleras inte enligt naturreservatsföreskrifterna. Jakträtten tillhör markägaren. På Statens mark är jakten utarrenderad. Ripjakten är god i området och mycket uppskattad.

3.3.5 Fiske

Fattigdomen på större sjöar och vattendrag gör att fisket i området inte är någon större attraktion. Bäcköring förekommer dock. Särna-Idre fiskevårdsområde omfattar allt by- och sockensamfällt fiske med undantag av Statens fiskevatten, som f.n förvaltas inom domänfiske nordvästra Dalarna.

3.3.5 Skogsbruk

Något skogsbruk har inte bedrivits i området på senare tid.

3.4 Tillgänglighet

Det finns vägar som når in i reservatet. Enklast nås området från följande platser (se bilaga 1):

- från Storfjäten dit allmän väg leder från länsväg 311. Markerad sommar- och vinterled för vidare mellan fjällen och fram till Lofsdalen.
- från Fröbergsvallen varifrån en markerad sommarled leder norrut mot ovannämnda led. Fröbergsvallen kan nås från parkeringen vid skogsbilvägen ca 2 km söder om fäboden. En annan möjlighet är att följa den markerade fäbodstigen med början i Särna.
- från Nysätervallen som lämpligen nås till fots via den dåliga skogsbilvägen från Öjvasseln.
- från vägen Särna-Lillhärdal som tangerar områdets sydligaste del.

3.5 Slitage- och störningskänslighet

Vissa vegetationstyper, framför allt lavmarker och myrar, som är vanliga i området, är känsliga för slitage. Nuvarande måttliga besöksstryck medför dock inga större olägenheter. Sommarleden från Fröbergets fäbod har spångats vid myrpassager.

Det hårda renbetestryck som rådde under 60-talet medförde en betydande nernötning av de tidigare nästan orörda lavmattorna. På senare tid har dock en återhämtning skett.

Störningskänslig fauna förekommer i området vilket måste beaktas vad gäller ledernas dragning. Även de genuina urskogsmiljöerna bör betraktas som känsliga för ett större besöksstryck.

3.6 Tillsyn

Tillsynen av området utföres av Domän AB:S personal som finns stationerad i Idre. Genom att besöksstrycket är måttligt och att anläggningarna för friluftslivet är få är behovet av tillsyn relativt litet.

3.7 Information

Tillgänglig information om området är mycket spartansk. Viss muntlig information kan erhållas från turistbyrån i Särna. De tillhandahåller dessutom ett informationsblad om "femmilsleden" Särna-Morvallen.

3.8 Källuppgifter

Litteratur:

- Björklund, G. Sjölin, E. 1978: Inventering av Vedungsfjället. Meddelande N 1978:3 från Länsstyrelsen i Kopparbergs län.
- Forslund, M. Kolmodin, U. Svenson, S-Å. 1982: Skyddsvärda fågelmyrar i Kopparbergs län. Information N 1982 från Länsstyrelsen i Kopparbergs län.
- Höglund, N. Eriksson, B. 1973: Förvildade tamrenars inverkan på vegetationen inom Lövhögsområdet. SNV PM 358.
- Höglund, N. Eriksson, B. 1976: Inventering av vegetationen och renbetets inverkan på marker inom Lofsdalens och Fjätdalens skifteslag. Svenska Jägareförbundet.
- Lundqvist, R. Urskogar och fjällurskogar i Kopparbergs län.

(Opublicerad rapport på länsstyrelsen.)
Sjörs, H. m.fl. 1973: Skyddsvärda myrar i Kopparbergs län.
Växtekologiska studier nr 3. Uppsala.
Svenson, S-Å. 1985: Översiktlig naturinventering av Älvdalens kommun. N 1985:1. Länsstyrelsen i Kopparbergs län.

Kartor:

Vegetationskarta över Dalafjällen. Liber 1982.
Topografiska och ekonomiska kartor. Lantmäteriverket.

II PLANDEL

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Målsättningen med naturreservatets skötsel skall vara att bevara områdets ostörda ekosystem eller att i mer påverkade partier befrämja en utveckling mot naturliga naturmiljöer.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Hävd av skogsområdet

Skogsbruk skall inte bedrivas inom huvuddelen av reservatet. Detta gäller även vedhuggning i anslutning till rastkojor och dylikt. Försiktig röjning och undanskaffande av kullfallna träd för framkomlighetens skull kan dock ske längs stigar och leder. Viss röjning och vedhuggning får även ske vid befintliga älgpass.

Brand

Frånvaro eller närvaro av bränder är en av de viktigaste ståndortsfaktorerna som bestämmer vilken vegetationstyp ett område innehar vid ett bestämt tillfälle. Granurskogsområden kräver sålunda för sin uppkomst en flerhundraårig frånvaro av brand. Dessa s.k brandrefugier har framför allt en värdefull insektsfauna och kryptogamflora som för sin överlevnad behöver olika stadier av död ved. Torrare områden berörs regelbundet av brand vilket lämnar spår i form av s.k brandljud i träden. Tall dominerar ofta helt och fältskiktet blir p.g.a näringsförluster vid brandtillfällena av mager ljung- eller lavtyp. Även till dessa områden finns en speciellt anpassad flora och fauna.

Kännedom om brandens avgörande betydelse för ett stort antal hotade växt- och djurarters fortbestånd har på senare tid ökat. I ett reservat av Vedungsfjällsområdets karaktär är det angeläget att skapa förutsättningar för samtliga naturligt förekommande biotoper och successionsstadier, inklusive de brandgenererade.

Beträffande elden är det viktigt att denna hanteras på ett genomtänkt och vetenskapligt försvarbart sätt. I dagens läge kan således inga andra regler tillämpas än att spontant uppkomna bränder skall släckas enligt gällande brandlagstiftning. Med tiden bör dock en strategi för släckning läggas upp som ger visst utrymme för avbränning. Till stor hjälp härvidlag är brandfältet från 1959 som ger tillfälle att studera brandens inverkan och framfart.

I reservatets sydligaste del har ett visst virkesuttag skett och efterföljande bränning planeras av naturvårdsskäl inom ramen för Domän AB:s Särna-projekt rörande ekologisk landskaps-

planering. En särskild plan för åtgärderna har upprättats av Domän AB.

1.2.2 Hävd av betesmark

Någon djurhållning i de fåbodar som ligger i reservatets närhet finns inte idag. Om det blir aktuellt med återupptagen betesdrift som i form av skogsbete berör reservatet bör detta få ske under förutsättning att betesdjuren och betesformen är av traditionellt slag.

1.2.3 Renskötsel

Reservatsföreksrifterna rörande skogsbruk, exploateringar och terrängkörning är till gagn för rennäringen. Enligt bestämmelser i rennäringslagen får sommarbete ej ske i området.

1.2.4 Hävd av vattenområde

Reservatets större sjöar kan eventuellt få kalkas om behov uppstår av detta. Kalkningen får ske först efter särskilt tillstånd från länsstyrelsen och bör endast utföras som ren sjökalkning så att inte omgivande marker påverkas. Om det av uppenbart behov eller av vetenskapliga skäl blir aktuellt med fastmarkskalkning kan sådan få utföras efter prövning i varje enskilt fall. Eventuell fastmarkskalkning bör föregås av en dokumentation av vegetation, flora och djurliv. Därefter bör en fortlöpande uppföljning ske för att utröna kalkningens effekter. Områden med hotade eller sällsynta arter får ej beröras om det inte är klarlagt att kalkning är en förutsättning för arternas fortlevnad.

1.2.5 Jakt

Någon förändring av nuvarande förhållanden är inte aktuell, se punkt 3.3.3, allmänna delen. Genom den väldokumenterade ripstammen finns goda möjligheter att bedöma om jakttrycket på denna art är lagom.

1.2.6 Fiske

Någon förändring i fiskets nuvarande organisation är inte aktuell, se punkt 3.3.4 allmänna delen.

1.2.7 Byggnader, anläggningar m.m.

Rengården finns mellan Västra Lågheden och Stor-Uckuvålen och vid Hamnstöten. De förväntas skötas så att olägenheter i form av slitage, nedskräpning och dylikt minimeras. Detta gäller även de privata jakt- och fåbodstugor som finns inom reservatet.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är framför allt att skydda den värdefulla naturen men även att ge möjlighet till rörligt friluftsliv. De stora av orördhet präglade områdena bör inte beröras av anordningar för friluftslivet, utan sådana bör lokaliseras till befintliga leder. Ändamålet med reservatet medför dock att endast enklare anordningar i anslutning till frekventerade platser kan komma i fråga. De åtgärder som företas i reservatet skall ske efter beaktande av rennäringens krav. Om behov uppkommer av större förändring av områdets disposition för rekreation och friluftsliv bör en detaljerad skötselplan upprättas.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Reservatet har en överlag god tillgänglighet, se punkt 3.4, allmänna delen. Någon förändring av de nuvarande förhållandena är inte önskvärd eller aktuell.

Enligt föreskrifterna råder förbud för markägare att framföra motordrivna fordon på barmark i terräng. På snötäckt mark är det tillåtet att köra terrängskoter på de särskilda skoterleder som markerats på skötselplanekartan. Ägare eller nyttjare av fritidshus eller liknande som är belägna inom reservatet får köra till detta. För allmänheten råder förbud mot all körning av motordrivna fordon. Undantag gäller dock för terrängkörning på snötäckt mark på upplåtna leder (skoterleder) som markerats på skötselplanekartan.

Personal tillhörande länets fjällräddningspatruller får utöver körning i samband med utryckningsuppdrag för erforderlig kontroll av aktuella snöförhållanden samt för att upprätthålla egen färdighet, företa rekognosceringsresor inom för fjällräddningsverksamheten aktuella delar av förbudsområdena.

Anmälan till vederbörande polismyndighet skall ske före rekognosceringsturen. Efter avslutad rekognosceringstur skall ifylld rapportblankett insändas till polismyndigheten. Fjällräddarens fordon skall vara försett med särskilt av rikspolisstyrelsen fastställt igenkänningsmärke för fjällräddningen. Personalen skall vidare medföra särskild av polismyndigheten utfärdad legitimationshandling.

Polismyndigheten skall bokföra alla rapporterade rekognosceringsturer.

Polismyndigheten skall, på begäran från tillsynsmännen inom aktuella förbudsområden, uppge rapporterade rekognosceringsturer.

Om särskilda skäl finns kan anmälan och rapportblankett lämnas snarast efter det att inspektionsturen är avslutad. Som särskilt skäl kan exempelvis nämnas ur fjällsäkerhetssynpunkt plötslig förändring i väderlekssituationen.

Fjällräddningspersonal äger rätt att medföra en följeslagare med skoter vid rekognosceringsturer inom förbudsområdena. Följeslagaren skall tillhöra ortsbefolkningen och kunna komma i fråga som framtida fjällräddare. Eventuell följeslagare skall rapporteras till polismyndigheten.

Polismyndigheten har att årligen senast den 31 maj till länsstyrelsen avge rapport beträffande samtliga utförda körningar och eventuella därav föranledda synpunkter.

2.2.2 Friluftsanordningar

Parkeringsmöjligheter finns på ett flertal platser som är lämpade som utgångspunkter för besök i reservatet, se punkt 3.4, allmänna delen. Något behov av ytterligare parkeringsplatser finns inte för närvarande men frågan kan bli aktuell om besökstrycket ökar.

Raststugor som hålls öppna för allmänheten och i gott skick finns på två ställen i reservatet. Morvallen är en nyligen upp-

rustad fäbodstuga som sköts av Domän AB. Utedass finns och ved tillhandahålles.

Vid Hågntjärnen finns en nyuppförd raststuga som sköts av Lofsdalens turistförening.

Någon förändring av nuvarande ansvarsfördelning är inte aktuell.

Leder och spår finns iordningställda i tillfredsställande mått, se bilaga 1. Viss komplettering kan dock behövas efter leden norrut från Morvallen. Vinterleden har kryssmarkeringar medan sommarleden har orange färgmarkering på träd eller rösen. Vid passager av myr eller annan känslig mark har leden spångats. Detta skall ske även av övriga delar om behov uppkommer. Något behov av ytterligare leder finns inte för närvarande.

Skötseln av sommarleden utföres av Domän AB. Leden mellan Storfjäten och Lofsdalen sköts av Älvdalens kommun fram till Hågntjärnen där den slinga som sköts av Lofsdalens turistförening ansluter. Någon förändring av denna organisation är inte aktuell.

Skoterleder. I området finns ett ganska väl utbyggt system av kryssmarkerade skoterleder (se karta 2). Viss komplettering behövs dock, framför allt längs leden norrut från Morvallen. För skötsel och tillsyn av lederna svarar naturvårdsförvaltaren.

Sanitära anordningar. Utedass finns vid raststugorna. Skötsel sker vid tillsyn. Någon förändring av dessa förhållanden är inte aktuell.

2.2.3 Renhållning

Sopor skall omhändertas vid tillsyn av leder och raststugor då också städning sker. Ansvarsfördelningen har framgått i ovanstående punkt och någon förändring av detta är ej aktuell.

2.2.4 Information

Skyltar med information om Vedungsfjällsområdets natur, reservatsbestämmelser samt leder skall tas fram. Skyltarna bör placeras ut på de platser som redovisas på bilaga 1. Skyltningen skall utföras enligt naturvårdsverkets anvisningar.

2.2.5 Utmärkning av naturreservatets gräns

Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 031522) och enligt naturvårdsverkets anvisningar. I terrängen ska reservatet endast utmärkas i anslutning till leder, vägar eller i övrigt där allmänheten förväntas komma in i reservatet. Markägare som gränsar med sitt markinnehav erhåller detaljerad karta över gränsen för reservatet.

3 TILLSYN

Tillsyn skall ske i den omfattning som årligen bestäms av länsstyrelsen med hänsyn till bland annat nedskräpning, faunaskydd och efterlevnaden av föreskrifterna. Tillsyn utföres av naturvårdsförvaltaren.

4 DOKUMENTATION

En ingående dokumentation av vegetation och djurliv har utförts av Svenska Jägarförbundet. Det är av stort värde att dessa undersökningar kan fortgå kontinuerligt. Vad som har publice-rats framgår av litteraturförteckningen under punkt 3.8, all-männa delen.

5 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Underhållsåtgärder samt tillsyn 25 dagsverken/år.

Engångsåtgärder: utmärkning av naturreservatets gräns samt uppsättning av informationsskyltar 50 dv.

Framtagande av informationsskyltar Ca 15 000 kronor.

Markering av leden norrut från Morvallen, 15 dv.

5.1 Kostnadsfördelning

Älvdalens kommun svarar som tidigare för kostnader i samband med skötsel av leden från Storfjäten till Hågntjärnen.

Lofsdalens turistförening svarar för kostnader i samband med skötsel av leden runt Sömlinghågna samt av raststugan vid Hågntjärnen.

Staten svarar för kostnaderna för övriga åtgärder som rör utmärkning av leder, underhåll samt renhållning och tillsyn.